

GUDSTJENESTE MED NATTVERD

9. søndag i treenighet

Fjellhamar kirke 17. juli 2016

Lukas 6, 36 - 42

PREKEN

LUKAS 6,36-42

Teksten vår i dag fra Lukas 6, er fra Jesu største og mest kjente tale, bergpreken, eller slettepreken som vi kaller den litt kortere og oppdelte versjonen Lukas har. Fordi der er Jesus på en slette og ikke et berg som i Matteus, når han holder talen.

³⁶ Vær barmhjertige, slik deres Far er barmhjertig.

³⁷ Døm ikke, så skal dere ikke bli dømt. Fordøm ikke, så skal dere ikke bli fordømt. Ettergi, så skal dere få ettergitt. ³⁸ Gi, så skal dere få: Et godt mål, sammenristet, stappet og breddfullt, skal dere få i fanget. For i det målet dere selv måler med, skal det også måles opp til dere.»

³⁹ Han fortalte dem også en lignelse: «Kan vel en blind lede en blind? Vil ikke begge falle i grøfta?

⁴⁰ En lærling står ikke over sin mester, men når han er utlært, blir han som sin mester.

⁴¹ Hvorfor ser du flisen i din brors øye, men bjelken i ditt eget øye legger du ikke merke til?

⁴² Hvordan kan du si til din bror: ‘Bror, la meg ta flisen ut av øyet ditt!’ når du ikke ser bjelken i ditt eget øye? Din hykler! Ta først bjelken ut av ditt eget øye! Da vil du se klart nok til å ta flisen ut av øyet til din bror.

HØSTER SOM MAN SÅR

Et bakgrunnsteppe for Jesu virke, og også mye av det Jesus sier her i vår tekst, er et oppgjør med den intense lovfroheten til fariseerne på Jesu tid. Deres iver for Gud og hans bud, fikk også den slagsiden at de ble fordømmende mot de som ikke fulgte loven like nøye. Jesus forkynte og praktiserte en raushet som sto i sterk kontrast til dette og provoserte. Døm ikke, fordøm ikke, ettergi. Selv om Jesus her taler til disiplene først og fremst så er det inn i en kultur hvor fariseernes lovfrohet dominerte. Og bildet med blind som leder blind er nok myntet på fariseerne. Hvordan kan de som selv

er blinde lede andre? Og før de kan ta ut flisen av andres øyne, må de få ut bjelken i sitt eget.

Men om konfrontasjonen med fariseerne er et bakteppe, er dette like fullt og sterkt ord til disiplene og til oss. Om ikke å dømme eller fordømme, men ettergi og gi. Om å feie for egen dør før vi kan feie for andre. Jesu overdriver jo skikkelig, er ordentlig tabloid, når han skal få frem sitt poeng. En bjelke er ikke mulig å få inn i øyet. Men saken er at forholdet mellom bjelken og flisen sier noe om hvordan vi veldig lett ser det negative hos andre kontra oss selv, og stiller oss selv i et bedre lys.

Vet ikke om du som jeg raskt begynte å tenke på hvem jeg kjenner som er raskt ute med å dømme og fordømme folk. Om hvem som kunne trengt og hørt Jesu ord om å ta ut bjelken av sitt eget øye før man skulle bort og rette på andre. Da er det akkurat meg og deg han setter lyset på. Han ber meg ikke forandre verden, han ber ikke forandre de som jeg mener trenger å forandres. Han ber meg kun forandre meg selv. Ingen andre. Å forandre meg

selv er den beste måten å forandre andre på. Og dessuten, vi kan motiveres til å ta til oss Jesu utfordring av pur egeninteresse: Fordi det vi gjør og sier, slår tilbake på oss i neste omgang. Det er meg han snakker til, til mitt og vårt alles beste.

Mye av det Jesus vil si oss her kan samles i prinsippet eller livsloven at man høster det man sår. Det du selv er og gjør får du tilbake. Og det er jo sant. Sprer du godhet rundt deg møtes du med mer av det samme fra andre. Sprer du kritikk og hardhet, får du det raskt i retur. Dømmer du andre blir du selv dømt. Gir du så får du. Vi kunne si – du får som fortjent. Og da kommer det nådeløse i prinsippet og livsloven frem. Du er selv din egen lykkes smed. Lykkes du ikke med å gjøre godt og høster vondt i livet, så skyld deg sjøl. Du høster bare hva du sår.

LA NÅDE GÅ FOR RETT

Men da må vi gå til det første verset i teksten vår: *”Vær barmhjertige slik som deres Far er barmhjertig.”* Her åpnes en dør ut av det nådeløse prinsippet om at vi høster det vi sår. Rett før vår

tekst sier Jesus: *Om dere elsker de som elsker dere, gjør godt mot det som gjør godt mot dere, låner ut til de som vil gi tilbake, er det noe å takke der for? Det gjør jo alle. Nei, elsk deres fiender, gjør godt og lån bort uten å vente noe igjen. Da skal lønnen deres bli stor, og dere skal være den høyestes barn. For han er god mot de utakknemlige og onde. Vær barmhjertig, slik dere Far er barmhjertig.*

Vi får ikke som fortjent! Gud er barmhjertig, god mot utakknemlig og onde, slik som jeg også kan være. Hos Gud høster jeg ikke det jeg sår. Hos han får jeg ikke som fortjent. Og han nøder Jesus oss til å ligne: Vær barmhjertig, slik deres Far er barmhjertig. Gud lar nåde gå for rett. Gjør vi det?

Nå tror jeg Jesus mest har i tankene hvordan jeg lever og hvordan vi lever sammen i våre relasjoner. Men jeg tror også disse radikale ordene om barmhjertighet og nåde skal utfordre oss som samfunn. Skal en politimann som har kjørt med promille aldri kunne bli politimann igjen? Hva med en angrende og tilbakebetalende kasserer som har lurt til seg penger? Eller et tyveri av en redd,

utsultet flyktning med avslått asylsøknad? Må de høste det de sår og få som fortjent? Er straff, fengsel, og avskjedigelser det som alltid må til? Eller kan vi som fellesskap i større grad være barmhjertige som vår Far er barmhjertig, å la nåde gå for rett? Jeg har ingen enkle svar, men jeg er helt sikker på at vi får et bedre samfunn om vi lar oss utfordre og prøves mot Jesus radikale barmhjertighet.

Og hva med deg og meg i våre relasjoner, kan nåde gå for rett når det er oss uretten er begått mot? Når håndverkeren ikke holder tidsfristen. Når kollegaen på jobb ikke følger opp det dere avtalte og du får kjeften og ekstra jobben. Når noen påpeker en flis i ditt øye uten å vise noe forståelse for den bjelken du i hvert fall ser i deres. Når noen du har bedt på fest, ikke ber deg. Når du føler deg oversett, misforstått og det snakkes i krokene. Hvilken dom feller du? Fordømmer du eller ettergi du? Lar jeg nåde gå for rett?

BARMHJERTIGHET OG RETTFERDIGHET
Det er mulig å trekke den slutningen at

barmhjertighet er i konflikt med rettferdighet. At barmhjertighet skyver ut og vekk rettferdighet og at noe er rett og galt. Det betyr jo ikke noe hva vi gjør for vi skal jo møtes med barmhjertighet til slutt uansett. Det er ikke bare å snu det på hodet og misbruke barmhjertigheten, men også tømme barmhjertighet for alt innhold. Hvis det ikke er noe som er rett og galt, og at det er dypt alvorlig, hva skal vi da med barmhjertighet? Hva skal vi med nåde hvis det ikke var noe å få nåde for?

Nei, Gud er like fullt rettferdig som han er barmhjertig. Han tåler ikke urett, dømmesyke, hardhet og gjerrighet. Han er hellig, avskyr det onde og lidenskapelig opptatt av det gode. Vi hørte det lest fra Romerne: Vi skal avlegge regnskap for Gud hver enkelt den siste dag. Rettferdighet, vernet mot det ondet, står like inn i evigheten, hvor kun det gode får bli med helt frem. Vi skal ettergi fordi det er noe å ettergi. Jesus sa til kvinnen grepet på fersk gjerning i hor: Heller ikke jeg fordømmer deg. Gå bort og synd ikke mer. Rettferdighet, nei til det onde, det som ødelegger livet, nei til synden, er ufravikelig. Men takk og lov at Gud også er

barmhjertig. Ja, det er like ufravikelig for Gud. Det er Guds vesen. I Efeserne 2,4 står det: *"Gud er rik på barmhjertighet. Fordi han elsket oss med så stor en kjærlighet, gjorde han oss levende med Kristus, vi som var døde på grunn av våre misgjerninger. Av nåde er dere frelst."* Det onde, synden, er en realitet. Rett og galt, rettferdighet, er en realitet. Og takk og lov, barmhjertighet er en realitet hos Gud. Og hva hadde barmhjertighet vært uten rettferdighet?

Den rettferdige vet hva som er rett og galt og dømmer etter det. Den barmhjertige er villig til å la nåde gå for rett. Gud er barmhjertig og lar nåde gå for rett. Derfor kan vi si at Guds rettferdighet er nåde og barmhjertighet.

VI BÆRER HVERANDRE

Vær barmhjertige slik deres Far er barmhjertig. Vi er kalt til å være barmhjertige, til å la nåde gå for rett. Sånn møter Gud oss, la oss møte hverandre på samme måte. Vi trenger det alle sammen, ikke bare de som ligger nede, utslått og knust. Også de som slo, og de som sto og iakttok fra siden. Vi bærer

hverandres liv i hendene. Det jeg gjør, gjør noe med deg, og vender så tilbake til meg. La det ikke bli en nådeløs spiral, men en barmhjertighetens spiral. Som lar nåde gå for rett, og vender det onde til det gode.

(Salme 727: Lysenes Gud)